

VÕRO JA ONOMATOPOEETILIS-DESKRIPTIIVNE vVr-TÜVI

ENN ERNITS

Mõni aeg tagasi vaagis Evar Saar (2009a) Keele ja Kirjanduse veergudel nime *Võro* ~ *Võru* algupära. Kirjutis pakub kõigepealt väärtuslikku kohaloolist teavet nime esinemise kohta kirjalikes allikates. Autor lähtus oletusest, et Võru linna, maakonna, rahva ja keele nimetus on saanud alguse samakujulisest mõisanimest, viimane aga oja nimetusest. Evar Saar analüüsis viimase võimalike allikatena järgmisi apellatiive: 1) *veer* 'kallak, nõlvak', 2) *väär* 'kõver', 3) *võreng* 'hauakoht jões' ning 4) *viru* 'veekeeris'. Selle lühikirjutuse eesmärgiks on veel kord vaadelda samu sõnu – esitatud nimekiri tunnukse olevat ammendav –, kuid lähenedes neile mõnevõrra teise vaatenurga alt.

Võro ja Verijärv

Veer-apellatiivi võimalikkust käsitledes lähtub E. Saar seisukohast, et Verijärve ja sellest läbivoolava Võro oja nimetused „peavad olema omavahel seotud” (Saar 2009a: 538). Ta oletab, et järve nime algkujuks oli **Vērojārvi*, mis tähendab, et see pole tekkinud *veri*-sõnast, vaid iseloomulikult järskude kallaste tõttu apellatiivist **veeru*¹ 'mäeveer', millest hiljem kujunes **vēri* (tänapäeva võru *viir* : *veere*) ja lõpuks **veri*. Pika vokaaliga kujust võivad anda tunnistust *Wehry* (1627), *Weri Jerw* (1638) ning miks ka mitte E. Saare teisel esitatud *Weremoisa* (1590). Seega piirduvad praegu teadaolevad andmed XVI sajandi lõpu ja XVII sajandi esimese poolega. Artiklis esitatud tuletuskäik on iseenesest küll usutav, kuid nõuab mitut hüpoteetilist häälikumuutust, nagu autor on teinudki, mis aga muudab etümoloogia „lahjemaks”. Kui pole tegu vanade kirjapanekute ebatäpsusega, nagu ilmselt puhuti *Võro* puhul (vrd allpool toodud näiteid), siis tuleb käsitletava loodusobjekti korral arvesse kaks paralleelnimetust, millest üks lähtub *võro*-, teine aga *veer*-sõnast, sest samal ajajärgul on registreeritud ka esimesena mainitud nimekuju.

Kas mainitud oja ja järve nimetused peavad olema tingimata omavahel seotud? On ju teada, et sageli kannavad ojad ja jõed nendega seoses oleva

¹ „Väikese murdesõnastiku” andmeil pole sõna *veer* : *veeru* lõunaäästi murretes registreeritud (VMS II: 658).

järvega sama nime. Nii suubub Elistvere järve Elistvere jõgi, Ermistu järve Ermistu oja ning Harku järve Harku oja (Eesti järved: 1968: 35, 44, 46). Nii ka ilmselt Võro puhul, kuid E. Saare edastatud vanade kirjanekute seas saab eristada ka veri-lähtelisi toponüüme, nagu *Wirri jerw*, *Werreso*, *Werre-soh nit* (1688), *Werri joggi* (1775 < 1684) ja *Werri jerw* (1775). Seega võiks selle nimerea, mis kajastab XVII sajandi teise poole ja XVIII sajandi uusust, Võro päritolu uurimisel edasise tähelepanuta jätta.

Miks on esisilbi vokaal lühenenud? Üks põhjusi võis olla apellatiivi kunagise tähenduse unustamine. Lekseem *veeri on paar korda registreeritud kas küsimärgiga või ilma Lõuna-Eestit puudutavates ürikutes tähenduses 'suur mets', mis koos tähendusega 'äär' ja sõnaga *veer* : *veeru* esindab oletatavat onomatopoeetilis-deskriptiivset *vVr-tüvelist sarja 'metsane kungas'² (vt Kallasmaa 2007: 452, 460; Ernits 2007: 913–915). Kõne alla võivad veel tulla kohanime sagedasest tarvitamisest johtuv lühenemine või teadmata põhjusel sündinud pikenemine. Siinkohal sobiks tuua näiteks ühe Lõuna-Eesti järve rohked paralleelnimetused *Viiriste* ~ *Viiruste* ~ *Viroste* ~ *Viruste*, lisaks veel *Varuse* (Kask 1964: 124).

Ülejäänud vanad kirjanekud näivad andvat tunnistust võro-toponüümist: *Forro*, *Farrosche* [oja] (1538) (inglisekeelses resümees vist valesti 1438); *Hof Ferow* (1582); *Wohramoysa*, *Wohro kywi* (1627); *Fohro*, *Wærra*, *Werra* (1638); *Der kleine Wörrö Fluss* (1784) (*kleine* 'väike' võib olla üksnes epiteet). Väärrib tähelepanu, et veel 1534. aastal polnud käsitletava mõisa nimetus *Võro. Seega võib uuritav mõisanimi olla, kuid ei pea olema tekkinud alles XVI sajandil aastate 1534 ja 1582 vahemikus. 1638. aasta revisjonis pole küll oja nime eraldi välja toodud, kuid on kirjutatud, et *Wærra Moysa lieget* [...] *an derselben Bäche* '[...] asetseb [...] sellesama oja ääres' (LMR: 128). Et ojast varem juttu pole, siis tuleb ilmselt mõista *Waerra*-nimelist oja. Võro-nime kajastavates vanades kirjanekutes esineb sageli teises silbis *a*, ent revisjonikirjades leidub teisigi toponüüme, mille toonane järgsilbi *o* on kirjutatud *a*-ga, näiteks *Sallow kyllo* ~ *Sallakyllo* 'Saluküla', *Pallaper* ~ *Palloper* 'Paluperä', *Losza Jerw* 'Loosu järv' jt (LMR: 91–93, 129, 301).

Teiseks on E. Saar Verijärve võimalikku varasemat nimevormi otsides peatunud soome toponüümika eeskujul nimetusel *Väärjärvi 'kõverjärv', kuid lõppjäreldeste tegemisel sellest variandist täiesti õigesti loobunud, sest erinevalt Soomest (vt Kiviniemi 1977: 30–50) jääks meil selline nimemudel täiesti erandlikuks. Samuti kutsub *Väärjärvi kaasamine Võro nime uurimisel esile häälikulisi raskusi.

Võro ja võrõng

Hella Keem (1997: 9) oletas, et nimi Võro tuleneb sõnast *võrõng* 'hauakoht jões' lühenemise ja teise silbi *õ* asendumise teel hellitusliitega *-o*. Tuletuskäik *võrõng* > *Võrõ > Võro on aga väheusutav, sest milleks lähtuda tuletisest, kui alustuseks võiks võtta tüve *võr-. Üldnimi *võrõng* on ju selle otsene või kaudne edasiarendus sekundaarse noomeniliite *-nko (< *-nka) abil (liite kohta vt Hakulinen 1979: 172). Selle kõige lähem vaste on Hälest registreeritud ja

² Seegi sari haakub mõistete *veerema* ja *veer* kaudu selles kirjutises käsitletava onomatopoeetilis-deskriptiivse *vVr-tüvega.

Elias Lõnnroti sõnaraamatus esinev *veranko* 'äkksügav koht vees'. Eesti ja soome sõna tingimusteta kõrvutamist on takistanud järgsilbi erinev vokalism (vt Koponen 1998: 198, 226). Õigupoolest tuleks lahenduseks valida kumma-gi sõna puhul erinev apellatiiv, vastavalt siis **võrõ-* (ee *võre*; tähendab ka 'võru') ja **võra*.

Lõuna-Eesti keelealal on võrendiku tähenduses esinenud tänapäeva sõnastikes registreerimata *warandik*³ ja teadmata alalt noteeritud *warang* (Wiedemann 1973: 1309, 1396). *Wörung* (Wiedemann 1973: 1396), mille levik on samuti teadmata, näikse olevat tuletatud *võru*-sõnast. Seega on võrendiku tähistavate sõnade tekkes peaosalt etendanud mitu *võr-*/*var-*tüvelist sõna *varu*, *võra*, *võre*, *võru*, mille Alo Raun (1982: 210–211) on paigutanud deskriptiivsete sõnade hulka. Et onomatopoeetilisi ja deskriptiivseid sõnu on sageli raske üksteisest eristada, siis on otstarbekam kasutada onomatopoeetilisk-deskriptiivsete sõnade mõistet (Koponen 1998: 49). Sellisena saab ilmselt käsitleda ka tänini uurimata, Emmaste kandist kirja pandud sõna *viredus* 'to-hust võru torbikul' (VMS II: 689). Vaatlusalust tüve võib üldistatult kirja panna kujul *vVr-* (algkuju **vVr-*), kusjuures V tähistab mingit vokaali, käesoleval juhul *var-*, *vir-*, *võr-*.⁴ Etümoloogiasõnastikes on nii *var-* kui ka *võr-*tüveliste sõnade algkujuks esitatud **varho(i)* ja võrreldud neid soome sõnaga *varho* 'hööveldatud uure; jälg teel' (Mägiste 2000: 3957; SSA 3: 409). Siinkirjutaja arvates oli esisilbi vokaal juba algusest peale erinev, s.t ühine prototüüp puudus. Lõuna-Eesti murretes eksisteerivad tähenduses 'võru' *a*-lised *varo* (< **varoi* < **vara*; ka vadja keeles) ja *vahru*, *vahr*, *varh* (< **varho* < **varoh* < **vara*) (VMS II: 630, 651; vt ka SSA 3: 409).

Võro ja viro

E. Saare meelest tuleb *Võro*-nime päritolu selgitamisel arvesse ka *viro* ~ *viru* 'veekeeris', mille algussilp olevat võinud *Verijärve* esisilbi *e*-vokaali mõjul muutuda kõigepealt *e*-liseks, hiljem aga *õ*-liseks. Seega on asjaomase toponüümi uurimisel olnud üheks läbivaks probleemiks esisilbi *e* või *i* *õ*-ks muutumise põhjendamine. Ent seda saab siinkirjutaja arvates lahendada asjaomase järve nimetust kaasamata ja üldjuhul häälikumuutust **e, *i > õ* oletamata, sest ilmselt on tegu eespool käsitletud *vVr*-tüvega, millel on mitu häälikuteisendit. A. Raun (1982: 207) ühendab omavahel veekeerist tähistava sõna ning ee *viruma* 'pöörlema' ja sm *virua* 'loputama' (SSA 3: 460), kuigi viimases tähenduses oleks õige soome või vadja *viruttaa*. *Viru* ja *viruma* on seostanud ka Julius Mägiste (2000: 3883–3884) ning kohanimede *viro*-atribuudi ning eesti murrete ja soome loputamist märkiva apellatiivi E. Saar (2009b: 116). *Viro* ongi siinkirjutaja meelest kõige sobivam sõna *Võro* mõistatuse võimalikuks lahenduseks.

³ Samatähenduslikud *varandik* ja *võrendik* ning Rõuge ning Vastseliina *võrõstik* 'kivistik' (VMS II: 712) on saadud samast tüvest.

⁴ Sama sõnapere liikmena on huvipakkuv ka *wõrel* : *wõrgli* 'puuketi võru' (Wiedemann 1973: 1396).

Võro ja vVr-

Läänemeresoome keeltes on peale eespool käsitletud *võrendiku* ja teiste analoogiliste sõnade veel terve rida *vVr*-tüvelisi veega ja tuulega ning vee või õhu välrelusega seotud sõnu, mis on onomatopoeetilis-deskriptiivset laadi, nende hulgas ka esisilbis *i*-häälikut sisaldavaid, nagu ee *vira* 'kaja; virvendus', *virama* 'virvendama; keerlema', *virask*, *vire* 'lake; virvendus', *virel* 'vesine', *viris-tama* 'ka: keerutama', *viristes* 'ka: karussell', *virrama* 'keerlema', *virritama* 'keerutama', *viru* 'virvendus' (VMS II: 688–692), sm *virī* 'väike laine; tuulepuhang', *vira* 'vee välrelus' ja lv *vi'r* 'tuulepuhang; väike laine' (SSA 3: 456).⁵ Nagu näidetest näha, on nende tähendused sageli omavahel mitmeti läbi põimunud. Peale selle esineb *vir*-tüvelisi puhtonomatopoeetilisi sõnu, sh *virama* 'virisema', *vire* 'viriseja', *virisema* 'virisema; vurisema' (lms; vrd sm *viristä* 'soliseda'), *virr* 'virrkann; tuuleratas'. Olgu parema ülevaate saamiseks esitatud ka teised onomatopoeetilis-deskriptiivsed *vVr*-sõnad: *varisema* 'ka: korisema', *vorisema* 'ka: vurisema', ee *vurama*, *vuri* 'vurrkann', *vurisema*, *vurr*, *võrama*, *võrr* 'ka: vurrkann, tuuleratas', *võrrutama* 'vuristama', *värisema* (lms; vrd sm *väristä*), *vürama*, *vürisema* 'vurisema; kohisema' (Wiedemann 1973: 1406; Raun 1982: 206, 209, 211, 212; VMS II: 648, 688–690, 700, 703, 704, 710, 712). Keerlemise ja sellega kaasneva heli idee kajastub kõige paremini sõnades *virr*, *vuri*, *vurr* ja *võrr*. Samasse rühma kuuluvad ka *virel* 'tuuleratas', *viril*, *virilo* ja *virril* 'vurr; tuuleratas' (VMS II: 689, 690; Must 2000: 472). Tõsi küll, etümololoogiasõnastikud ei pea kõiki vaadeldavaid sõnu onomatopoeetilisteks ja deskriptiivseteks, eriti neid, mis esinevad mitmes läänemeresoome keeles. Siiski võib ka viimasel juhul olla vähemalt osaliselt tegu põliste onomatopoeetilis-deskriptiivsete sõnadega.

Eespool esitatud sõnaloetelu aitab selgitada *Võro* päritolu uurimiseks olulise *viru* ja teiste analoogiliste sõnade arengut. Nende tähendusloolist arengukäiku võiks kujutada järgmiselt: 'heli tekkimine/tekitamine keerlemisel' > 'keerlemine' > 'tuule- või veekeeris' (*viru*) > 'veekeeris kivide tõttu' > 'kivine põld, kivistik' (*võrendik* 'ka: kivistik', *võröstik* 'kivistik'; VMS II: 711, 712). Ka *võrendik* 'veevoolu uuristatud sügav koht jões v. järves' näikse vähemalt puhuti olevat seotud vee tekitatud heliga: *Põhjatü*, *sügav*, *pulbitsev võrendik* (EKSS VI: 443). Hüpoteesi, et asjaomane vokaaltüvi *vVrV* on tekkinud konsonantse balti laensõna põhjal (vrd sm *virta* 'vool; hoovus; lai jõgi', ld *virtis* 'veekeeris') ei pea siinkirjutaja kuigi tõenäoiseks (vt Koski 1986: 181–182). Pigem tuleks lähtuda genuiinest onomatopoeetilis-deskriptiivsest *vVr*-tüvest, kuid vähemalt asjaomaste veemõistete selgitamisel ei saa arvestada tule assotsiatsioonidega (vt Koponen 1998: 62).

Hüpotees *Võro*-nimetuse tekkest saaks kindlat tuge, kui apellatiiv *võro* ~ *võru* 'veekeeris' oleks keeles registreeritud, ent seda paraku pole. Seetõttu tuleb esialgu piirduda oletusega, et ta on kunagi siiski eksisteerinud, millele võiksid osutada käsitletavat *võr*-tüvelised veemõisted *võrendik*, *võrung* jt. Häälikute *i* ja *õ* vaheldus esineb ka mõnes muus lõunaeesti sõnas, millest enamik on onomatopoeetilis-deskriptiivsed, vaid üht, sõna *võrksa*, peetakse küsimärgiliselt germaani laensõnaks: *pirand* ~ *põrend* 'peerutuli', *nirk* ~ *nõrk* 'vähese söögiisuga' (vrd sm *närkkiä* samas tähenduses), *sira* ~ *sõra* 'sära' ja *võrk*-

⁵ Vaatluse alt on jätud välja laensõnad ja kõik arvukad *rC*-ühendit sisaldavad sõnad.

sa 'virk, erk' (Koponen 1998: 133, 147, 199, 201). Muide, Võru kandis pole kartavõru (veekeerise) segiajamist võruga kui millegi ümmargusega, sest viimast tähistav sõna on ju, nagu eespool mainitud, *a*-tüveline.

Laentüvi *vir-* ~ *võr-*?

Ka balti ja slaavi keeltes esinevad *vir*-tüvelised sõnad tähenduses 'veekeeris; võrendik', näiteks lt *virags* 'veekeeris', ld *virulÿs, vÿrius*⁶ 'veekeeris', vn *вир* 'võrendik jões või järves', poola *wir* 'veekeeris' jt (Фасмер 1986: 318; Fraenkel 1965: 1263). Erinevalt läänemeresoome sõnadest seostatakse neid keemist tähendava verbiga, nimelt lt *virt*, ld *virtti*, vanaslaavi *вѣрѣти*.⁷ Tegemist on indoeuroopa algkeelde ulatuva tüvega **uer-* tähenduses 'põlema; süütama' (Karulis 2001: 1173). Seega näib, nagu poleks indoeuroopa ja läänemeresoome sõnade vahel mingit sugulust. Idaslaavi keeltes esineb ka *õ*-line teisend, nagu vn *выр(ь)* 'veekeeris; võrendik' ja ukr *вир* 'järsk kallas; sügav auk; veekeeris; võrendik'. Mõlemad heiastuvad ka arvukates kohanimedes, näiteks *Виры* Valgevenes ja Sumõ oblastis, *Вира* Leningradi oblastis ja *Вирры* Uljanovski mail (Мурзаев 1984: 122, 133).

Huvi pakuvad eesti *vir*-tüvega tähenduse poolest sarnased germaani sõnad, nagu ingl *to whir(r)* 'vibreerivat heli tekitades kiiresti liikuma; vurisema, surisema', *to whirl* 'pöörutama, keerutama; pöörlema, keerlema, viruma; tuhinal viima', *whirligig* 'vurrkann; karussell; pöörlemine; kukrik (tiirlev veemardikas)', *whirlpool* 'veekeeris'; taani *hvirre* 'vurisema; pöörlema'; vanaülemsaksa *wirbil* 'keeristuul', sks *Wirbel* 'veekeeris' (Silvet 2002: 1349–1350; CDE: 1232). Sageli peetakse inglise sõnu skandinaavia laenudeks, kusjuures ei eitata võimalikku seost sõnade *whir* ja *whirl* vahel, kuid näiteks kesk-inglise *whir* puhul oletatakse onomatopoeetilist lähet (MED: 516). Kõik asjaomased lekseemid lähtuvad indoeuroopa algkeele tüvest **uer-* 'pöörama, painutama' (vrd CDE: 1229–1230, *wharf*; Karulis 2001: 1145–1146, *vÿrst, vÿrt*). Käsitletu viib arvamusele, et ka uuritavad indoeuroopa sõnad on tekkinud analoogiliselt läänemeresoome *vVr*-tüvega. Seepärast ei saa lõpuni kindel olla ka balti ja slaavi sõnade algupäras. Ehk on keemist märkiva **uer-* teke olnud seotud vedeliku pöörlemise ja mulisemisega. Nii indoeuroopa kui ka läänemeresoome sasipundar *virvarr* tuleks uuesti üles harutada, alles seejärel saaks veel kord kaaluda vastastikuste keelekontaktide küsimust (vt ka Ernits 2007: 912, joonealune märkus 24).

Lõpetuseks

Toponüümide päritolu selgitamisel on sageli paraku tõsiseid raskusi, sest ühelt poolt on vanad umb- või vähekeelsete ametimeeste kirjapanekud ebatapsed ja „haralised”, teisalt aga tuleb kohanimede (alg)tähendust erinevalt apellatiivide omast uurijal endal mõistatada. Seepärast on ka *Võro* ~ *Võru* algupära üsna raske selgitada. Kokkuvõtteks võib nentida, et toponüümi

⁶ Seda sõna on oletamisi peetud ka vene või poola laenuks (Fraenkel 1965: 1260).

⁷ Lt *versme*, ld *versme* 'allikas' (< **verd-smē*) seostatakse samuti verbiga *keema* (Фасмер 1986: 273; Karulis 2001: 1144).

lähteks sobib kõige paremini lekseemiga *viro* ~ *viru* 'veekeeris' tähenduse poolest sarnane onomatopoeetilis-deskriptiivne *võro ~ *võru*.

Lõuna-Eesti *Võromaale* on mõtteliseks vastukaaluks Põhja-Eesti *Viru-maa*. Viimase nime puhul on tänapäeval tõenäolisemaks lähteks peetud kas germaani või balti päritolu meest tähistavat tüve (vt SSA 3: 458), ent päriselt ei tohiks maha matta võimalust seostada seda loodussõnaga *viru*, millel on samuti ühenduslülisid tugeva mehe mõistega (vt Mägiste 1928: 197).

Kirjandus

- CDE = Chambers Dictionary of Etymology. New York: Chambers Harrap Publishers Ltd, 2008.
- Eesti järved. Tallinn: Valgus, 1968.
- EKSS = Eesti keele seletav sõnaraamat 6. Toim Margit Langemets, Mai Tiits, Tiia Valdre, Leidi Veski, Ülle Viks, Piret Voll. Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2009.
- Ernits, Enn 2007. Taas *vere*-lõpulistest kohanimedest. – Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 907–915.
- Fraenkel, Ernst 1965. Litauisches etymologisches Wörterbuch 2. Heidelberg—Göttingen: Carl Winter, Universitätsverlag Vandenhoeck & Ruprecht.
- Hakulinen, Lauri 1979. Suomen kielen rakenne ja kehitys. 4., korjattu ja lisätty painos. Helsinki: Otava.
- Kallasmaa, Marja 2007. Mida teha *vere*-nimedega? – Keel ja Kirjandus, nr 6, lk 449–462.
- Karulis, Konstantins 2001. Latviešu etimoloģijas vārdnīca. [Rīga:] Avots.
- Kask, Ilmar 1964. Eesti NSV järvede nimestik. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.
- Keem, Hella 1997. Võru keel. Tallinn: Emakeele Selts.
- Kiviniemi, Eero 1977. Väärät vedet. Tutkimus mallien osuudesta nimenmuodustuksessa. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 337.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Koponen, Eino 1998. Eteläviron murteen sanaston alkuperä. Itämerensuomalaisten etymologiaa. (Suomalais-Ugrilaisen Seuran toimituksia 230.) Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Koski, Mauno 1986. Zur morphologischen Restrukturierung und zu semantisch-morphologischen Interdependenzen im ostseefinnischen Wortschatz. – Sowjetische Finnisch-ugrische Sprachwissenschaft, nr. 3, lk 177–186.
- LMR = Liivimaa 1638. aasta maarevisjon. Eesti asustusala 1. Kaguosa. (ENSV Riigi Keskarhiivi Tartu osakonna toimetused 1 [7].) Tartu, 1941.
- MED = Middle English Dictionary. W.5. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2000.
- Must, Mari 2000. Vene laensõnad eesti murretes. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Mägiste, Julius 1928. *oi*-, *ei*-deminutiivid läänemeresoome keelis. Läänemeresoome nominaaltuletus 1. Tartu: Tartu Ülikool.
- Mägiste, Julius 2000. Estnisches etymologisches Wörterbuch XII. Helsinki: Finnisch-ugrische Gesellschaft.
- Raun, Alo 1982. Eesti keele etimoloogiline teatmik. Rooma–Toronto: Maarjamaa.
- Saar, Evar 2009a. Võru nime päritolust. – Keel ja Kirjandus, nr 7, lk 535–540.

- S a a r, Evar 2009b. Võrumaa kohanimed. (Tartu Ülikooli doktoritööd.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- S i l v e t, Johannes 2002. Inglise-eesti sõnaraamat. 4. täiendatud ja ümbertöötatud trükk. Tallinn: TEA.
- SSA = Suomen sanojen alkuperä 3: Etymologinen sanakirja. R–Ö. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 556. Kotimaisten Kielten tutkimuskeskuseen toimituksia 62.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 2000.
- VMS = Väike murdesõnastik II. Toim Valdek Pall. Tallinn: Valgus, 1989.
- W i e d e m a n n, Ferdinand Johann 1973. Estnisch-deutsches Wörterbuch. Eestisaksa sõnaraamat. Neljas, muutmata trükk teisest, Jakob Hurda redigeeritud väljaandest. Tallinn: Valgus.
- М у р з а е в, Э. М. 1984. Словарь народных географических терминов. Москва: Мысль.
- Ф а с м е р, Макс 1986. Этимологический словарь русского языка 1 (А–Д). Перевод с немецкого и дополнения О. Н. Трубочева. Под редакцией и с предисловием Б. А. Ларина. Изд. 2е, стереотипное. Москва: Прогресс.

Võro and the Onomatopoeical Descriptive Stem *vVr*

Keywords: place names, Finnic toponyms, etymology

Based on an article by Evar Saar (see Keel ja Kirjandus, 2009, No 7) the origin of the place name *Võro* ~ *Võru* is discussed once again. It is argued that the most likely original source of the term for 'brook' is **võro* ~ **võru*, which – being semantically close to *viro* ~ *viru* 'eddy' – is a variant of the onomatopoeical descriptive stem *vVr*. Semantically the noun may have developed as follows: 'production of a whirling sound' > 'whirling' > 'whirlwind; whirlpool'. The relationship between the proper name *Võro* and the word *võrõng* 'river hole' can be nothing but indirect, mediated by the above stem *vVr*. The historical records of Lake Verijärve and of *Võro* brook flowing through the lake seem to indicate that in the 16th–18th centuries there were two names used in parallel, one of them originating from the word **võro*, the other from the word **veeri* 'woody hillock' reduced to *veri* with time.

Enn Ernits (1945), DVM, associate professor at the Department of Morphology, Estonian University of Life Sciences, ennernits@hotmail.ee